Uniunea Europeană își concentrează atenția pe munca prin platforme digitale: efecte asupra României

Autori:

- ***Claudia Sofianu, Partener, liderul departamentului Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România***
- ***Dan Răuţ, Senior Manager, Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România***
- ***Mădălina Damian, Senior, Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România***

Parlamentul European și Consiliul European se pregătesc să revoluționeze condițiile de muncă pentru lucrătorii din „economia gig” printr-o nouă directivă. Această inițiativă fără precedent are drept scop protejarea drepturilor lucrătorilor și îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru persoanele care lucrează prin intermediul platformelor digitale.

În ciuda faptului că trăim într-o eră super digitalizată și multe activități cotidiene se derulează deja având cel puțin o componentă digitală, totuși, drepturile „lucrătorilor digitali” au fost adesea trecute în plan secundar. Poate că viteza cu care acest domeniu s-a dezvoltat în ultimul deceniu (și mai ales în perioada pandemică și post-pandemică) a fost prea mare pentru legiuitorii statelor membre, însă acum Uniunea Europeană pare că dorește să reducă ecartul.

Dezvoltarea rapidă și extinderea platformelor digitale într-o multitudine de sectoare economice (ex. transport persoane de tip ridesharing, livrare de bunuri, servicii de curățenie, servicii de îngrijire, alte activități casnice etc.) au creat

noi oportunități de muncă și antreprenoriat, lucrătorii *gig* și contractorii independenți fiind atrași de mai mulți factori ce le-au ușurat sau simplificat viața profesională și modul de a-și câștiga venitul (cum ar fi flexibilitatea programului sau a metodelor de lucru ce sunt facilitate de utilizarea multitudinii de platforme pentru sau prin care pot lucra).

Apariția acestui nou mod de lucru a creat, de asemenea, direct sau indirect, suficiente confuzii privind statutul acestor „lucrători digitali" din punct de vedere fiscal, existând numeroase controverse și semne de întrebare privind dependența vs. independența lor în prestarea de activități profesionale.

Această inițiativă a Parlamentului European urmărește să stabilească, mai întâi de toate, un cadru legal care să asigure condiții de muncă echitabile lucrătorilor pe platforme digitale. Printre punctele/ principiile de impact ale propunerii de directivă regăsim:

- **Definirea conceptului de lucrător pe platforme digitale**: astfel, ar urma să se clarifice dacă lucrătorii pe platforme ar trebui să fie clasificați ca angajați sau ca lucrători independenți
- **Condiții de muncă și dreptul la o remunerație corectă**: directiva ar urma să definească timpul de muncă pentru lucrătorii pe platforme digitale și să implementeze un sistem de remunerare echitabil
- **Acces la protecție socială:** lucrătorii pe platforme vor avea acces la schemele de protecție socială, indiferent dacă sunt clasificați ca angajați sau lucrători independenți
- **Dreptul de negociere colectivă**: propunerea urmărește să consolideze dreptul lucrătorilor pe platforme digitale de a forma sau de a se alătura sindicatelor.

În prezent, se estimează că 9 din 10 platforme active în UE clasifică persoanele care lucrează prin intermediul lor ca lucrători „independenți". În același timp însă, se estimează

că până la 5,5 milioane de persoane care lucrează prin intermediul platformelor digitale de muncă ar putea fi expuse riscului de încadrare greșită în ceea ce privește statutul lor profesional, motiv pentru care persoanele respective nu pot beneficia de drepturile și de protecția la care ar avea dreptul în calitate de lucrători dependenți, adică angajați.

Dacă această propunere de directivă va prinde viață, ea ar putea reprezenta o schimbare majoră de paradigmă pentru economia digitală; în același timp, cadrul legislativ european și, implicit (dar mai ales), cel național, ar putea deveni mult mai echitabil, mai clar, mai ușor de implementat și interpretat.

Ca orice directivă europeană, odată adoptată, autoritățile române ar fi obligate să o transpună în legislația națională în termen de 2 ani. Inevitabil, acest lucru va conduce la deschiderea unui nou dialog public pe acest subiect (poate chiar mai aplicat și la obiect, de această dată) între actorii principali implicați (i.e., autorități/ instituții ale statului, mediul de afaceri, lucrători digitali etc.).

Implementarea eficientă a unei astfel de directive va necesita o cooperare strânsă între autoritățile/ instituțiile relevante din România, precum și angajamentul ferm al platformelor digitale de a respecta noile reguli și principii. Cu toate acestea, dacă se gestionează corespunzător, această directivă poate aduce un impact pozitiv uriaș asupra condițiilor de muncă pentru lucrătorii pe platforme digitale în România.

Un prim pas ar fi revizuirea și adaptarea cadrului legal existent, pentru a se asigura că acesta ține pasul cu noile cerințe ale directivei. Spre exemplu, legislația fiscală, legislația muncii (mai ales cea de dreptul muncii și de securitate și sănătate în muncă), dar și cea de protecție socială ar trebui să fie adaptate pentru a include drepturile și obligațiile lucrătorilor pe platforme digitale.

Astfel, implementarea directivei ar trebui să vină cu o serie de avantaje practice pentru lucrători: să crească securitatea locului de muncă/ activității independente, să îmbunătățească condițiile de muncă, să transparentizeze relațiile de muncă și să sporească predictibilitatea în ceea ce privește modul în care platformele digitale operează și interacționează cu lucrătorii lor în România și, nu în ultimul rând, să ofere un cadru de eficientizare chiar și a zonei de colectare a obligațiilor fiscale; întrucât un proces de raportare și plată a taxelor mai ușor de înțeles și mai clar de aplicat, ar trebui să ducă spre o creștere a gradului de conformare fiscală. Raportându-ne la prezentul și trecutul fiscal din România, tema reclasificării veniturilor obținute din activități independente în sfera celor dependente este deja de ani buni una de notorietate, astfel că o reașezare legislativă nu poate decât să aducă ceva mai multă lumină într-un domeniu umbrit de neînțelegeri, necunoaștere, dar și de neconformare fiscală cel puțin parțială (mai mult sau mai puțin voită din partea contribuabililor).

Toate aceste aspecte (și nu numai) sunt la fel de importante, ținând cont că munca prin intermediul platformelor s-a împământenit (chiar extrem de rapid) ca un mod de viață pentru foarte mulți români și nu mai putem spune că e doar o tendință.

Dintr-un anumit punct de vedere, o astfel de directivă ar putea aduce un câștig de tip win – win: în primul rând, chiar pentru lucrătorii care își câștigă astfel existența și, în al doilea rând, pentru autoritățile care urmăresc colectarea de taxe cât mai consistentă și facilă. Extrapolând, am putea aduce în discuție un potențial câștig și pentru o a treia categorie de actori (deși mai greu cuantificabil), însă chiar și idealistic vorbind, prin crearea unui mediu de lucru stabil, predictibil și echitabil, se poate aduce un plus de valoare în calitatea serviciilor digitale prestate/ oferite. Astfel, indirect, ar crește și satisfacția consumatorului

final (adică al nostru, al tuturor celor care suntem beneficiari/ utilizatori de servicii prin platforme digitale).

Pe de altă parte, ar trebui luată în seamă și pusă în balanță și perspectiva mediului de afaceri din România. Cu siguranță, o astfel de directivă ar impacta semnificativ actualele structuri de business autohtone, întrucât, o reglementare mai strictă ar putea să facă domeniul mai puțin atractiv. Totuși, având în vedere că directiva este încă în faza de propunere și că implementarea locală ar dura oricum aproximativ 2 ani, putem spune că angajatorii și investitorii ar avea la îndemână un orizont de timp suficient de mare pentru a-și adapta modelul de business la noile cerințe.

În concluzie, propunerea pentru o directivă privind îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru cele peste 28 de milioane de persoane din UE care lucrează prin intermediul platformelor digitale reprezintă un pas important și necesar pentru justiția socială în era digitalizării, mai ales că numărul interacțiunilor digitale este într-o permanentă și continuă creștere, preconizându-se că se va ajunge la 43 de milioane de lucrători digitali în anul 2025.

Detaliile amănunțite ale directivei (dacă propunerea se va concretiza) și, mai ales, modul de implementare al acesteia vor fi subiect de intensă dezbatere în întreaga Europă, întrucât impactul asupra giganților ce dețin platformele digitale va fi semnificativ. În mod negreșit, economia gig din România va fi și ea în centrul atenției în anii următori (chiar și în ipoteza – puțin probabilă – în care această directivă nu ar fi adoptată), dată fiind realitatea cotidiană națională din această zonă a economiei care, în orice caz, necesită imperativ o reglementare legislativă mult mai amănunțită din multe puncte de vedere.